

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

В

ІС

ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

наука

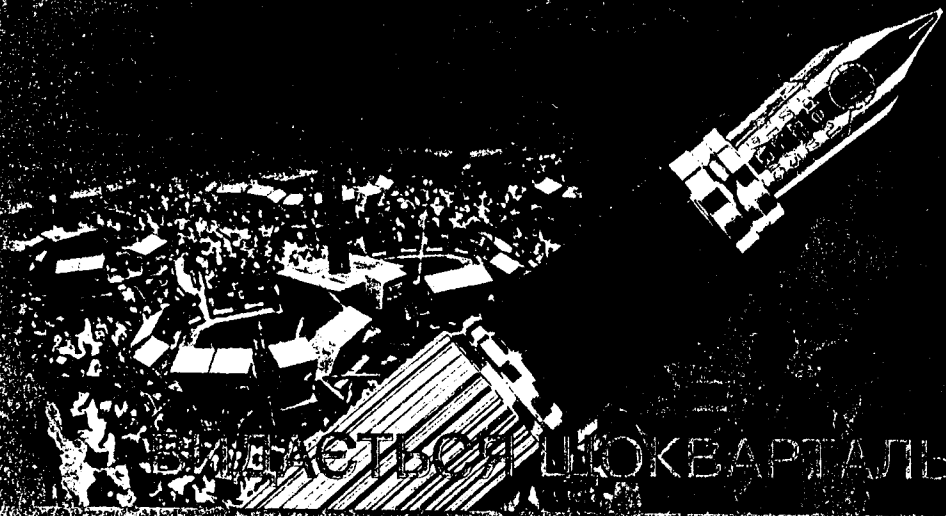
економіка

виробництво

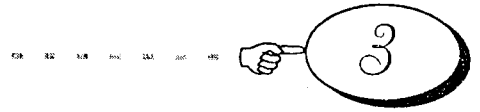
№ 1(13)

2000

ВІДПОВІДАЄТЬСЯ ЩОКВАРТАЛЬНО

Содержание

Механизм регулирования экономики

Куркін М.В. Етапи науково-технічного прогресу: економічні та соціальні критерії оцінки ефективності нової техніки	5
Львовичкін С.В. Видатки бюджету як чинник економічного зростання	11
Осьмирко І.В., Гавкалова Н.А. Роль морально-психологічних підходів в здійсненні інноваційної діяльності	14
Сасина Л.А. "Організаційна культура" в управленні	15
Димченко В.В., Шпачук О.В. Аспекти оцінки загальноекономічного рівня розвитку регіонів	17
Шевченко О.М. Основні напрямки та форми державного регулювання заробітної плати в сучасних умовах	18
Коноваленко М.К. Аналіз і прогнозування життєвого циклу інновації	19
Большотенко І.В. Амортизаційна політика як інструмент активізації інвестиційної діяльності	21
Нестеренко Р.А. Основні передумови виникнення фінансового кризи в розвиваючихся країнах	23
Делог А.Н. Аналіз сутності і критеріїв управлінської ефективності	26
Поддубная Л.І. Експортний потенціал України: плацдарм для розширення і механізми реалізації	28
Гончаренко В.В. Кредитні спілки на ринку фінансових послуг у світі та в Україні	32
Еськов А.А., Канурная З.Ф. К вопросу о совершенствовании информационной базы системы корпоративного управления	33
Лебедева И.А., Холодная Ю.Е. Оптимизация затрат на формирование тракторного парка коллективных хозяйств на условиях лизинга	35
Бардуков О.В. Змішане державно-приватне підприємництво та його особливості в економіці України	37

Экономика предприятия и управление производством

Чмутова И.Н., Еремейчук Р.А. Методические подходы к совершенствованию антикризисного управления на предприятии	39
Вацьковски К.С., Гордиенко Л.Ю. Подходы к трансформации предприятия	41
Быстрова В.В. Планирование подготовки производства с использованием сетевых моделей	43
Лепейко Т.И. Применение методологии системного анализа при решении проблем финансового менеджмента	44
Пушкарь А.И., Колос А.А. Формирование антикризисной стратегии развития предприятия	47
Степаненко Н.А. Принципы формирования экономической стратегии предприятия	51

КРЕДИТНІ СПІЛКИ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

УДК 334.2:339.7

Гончаренко В.В.

Кредитні спілки (Credit Union) займають особливе місце на ринку фінансових послуг багатьох країн світу. В розвинутих країнах вони надають майже повний перелік банківських послуг: залучають кошти шляхом прийняття депозитів, відкриття пайових, ощадних, чекових (розрахункових), пенсійних та інших рахунків, видають кредити різних видів за рахунок цих коштів, розміщують тимчасово вільні кошти у казначейські зобов'язання, державні і муніципальні облигації та інші високонадійні цінні папери. Крім цього, кредитні спілки здійснюють розрахунково-касове обслуговування, обмін чеків, продаж дорожніх чеків, випуск кредитних карток, надають брокерські та нотаріальні послуги, послуги за телефоном та через банкомати, здійснюють інші фінансові й нефінансові операції.

Незважаючи на те, що кредитні спілки пропонують майже повний перелік банківських послуг та є "майже банками", вони мають особливий статус і вважаються специфічними фінансовими установами.

Кредитні спілки у США та інших країнах діють на основі кооперативної форми власності і цим відрізняються від інших фінансових установ, що, як правило, створені на приватній власності та мають форму корпорації. Кредитні спілки в США класифікуються як фінансові кооперативи, відносяться до категорії неприбуткових інститутів та звільняються від федерального прибуткового податку [1].

Як фінансовий кооператив кредитна спілка суттєво відрізняється від інших форм господарювання цілями своєї діяльності, принципами організації та управління, правами й інтересами власників і клієнтів, суспільним та юридичним статусом [2]. Кооперативна природа визначає основні риси кредитних спілок як фінансових установ та відрізняється від інших суб'єктів фінансового ринку тим, що:

по-перше, на відміну від інших фінансових установ, які, як правило, створюються однією групою людей (власниками) для отримання прибутку від надання фінансових послуг іншій групі людей (клієнтам), кредитна спілка створюється групою людей для самозабезпечення фінансовими послугами на основі кооперації. Метою діяльності кредитної спілки є не отримання прибутку, а надання різноманітних фінансових послуг виключно своїм членам. Члени спілки є одночасно її власниками та клієнтами, тому законодавство більшості країн світу відносить кредитні спілки до неприбуткових організацій;

по-друге, кредитні спілки створюються на базі існуючого територіального чи професійного об'єднан-

ня, громадської чи релігійної організації, де люди об'єднані спільними інтересами і, як правило, знають один одного. Інші фінансові установи створюються у вигляді обмеженої, штучно сформованої лише на основі фінансових інтересів групи;

по-третьє, на відміну від інших фінансових установ при заснуванні кредитної спілки не визначається фіксована чи потенційна кількість людей, які будуть її власниками. Передбачається, що спілка буде зростати і кількість членів-власників постійно збільшуватиметься (кооперативний принцип "відкритих дверей");

по-четверте, статут і всі принципові рішення щодо діяльності кредитних спілок приймаються загальними зборами, на яких кожен член спілки має один голос незалежно від суми внесків та терміну вступу до спілки. В інших фінансових установах рішення приймають засновники, що мають кількість голосів, пропорційну частці в майні;

по-п'яте, кредитна спілка є водночас формою взаємодопомоги громадян, їхньою громадською організацією, яка створює різноманітні колективні фонди, що використовуються на суспільні потреби та фінансовою установою, яка може надавати своїм членам майже повний перелік банківських послуг.

Кредитні спілки є найчисельнішими з усіх суб'єктів фінансового ринку в США. Так, у 1994 році в США налічувалось 11,4 тис. кредитних спілок, членами яких було 62,2 млн.чол. (37,7% населення). В Канаді діє 978 спілок, які об'єднують 4,0 млн.чол. (21,3% населення); в Австралії — 239 кредитних спілок, що об'єднують 2,9 млн.чол. (32% населення); в країнах Карибського басейну — 412 спілок з 1 млн.чол. (38,6% населення).

Кредитні спілки займають суттєве місце в фінансово-кредитних системах різних країн світу. Найбільш розвинутими вони є в Ірландії, США, Канаді, Австралії, Франції, Кореї. Будучи неприбутковими фінансовими установами та специфічними формами фінансової взаємодопомоги, вони займають особливе місце серед суб'єктів фінансового ринку багатьох країн світу й успішно конкурують з іншими фінансовими установами.

Фінансовий ринок України знаходиться у стадії формування. Він ще не має того різноманіття фінансових інститутів, яке є в країнах з розвинутою ринковою економікою. Існуючі в Україні фінансові установи не користуються великим довірям у населення та не задовольняють наявні потреби громадян у фінансових послугах. Найбільш потужні фінансові установи України, тобто комерційні банки, надають перевагу обслуговуванню юридичних осіб і не мають особливого бажання надавати послуги фізичним особам через незначний розмір операцій. Ощадні послуги населенню надає Ощадний банк, але нараховує на вклади мізерні відсотки. Відділення Ощадного банку також надають споживчі позики населенню, але при обмеженому розмірі та великих відсотках, а їхнє оформлення є дуже складним та бюрократизованим. Переказ коштів здійснюють поштові установи, але беруть за це значну плату. Надання позик здійснюють ломбарди, але, як правило, на досить жорстких для пересічних громадян умовах.

Перелічені фінансові установи не задовольняють потреби населення на належному рівні. В зв'язку з цим кредитні спілки мають унікальну можливість стати вагомим суб'єктом фінансового ринку України.

Процес відродження кредитних спілок в Україні розпочався після підписання Президентом України Указу №377/93 від 20 вересня 1993 року, яким було затверджене "Тимчасове положення про кредитні спілки в Україні".

Офіційної статистики стосовно кількості діючих сьогодні в Україні кредитних спілок немає, але, за даними Центру інновацій та розвитку, за станом на 1 квітня 1999 року було зареєстровано 336 кредитних спілок, 82 з них є членами Національної асоціації кредитних спілок України (НАКСУ). Ці спілки подають інформацію про свою діяльність. Решта спілок або не функціонують, або не хочуть надавати інформацію про свою діяльність, що є суттєвою ознакою псевдокооперативних організацій.

Шість років відродження кредитної кооперації в Україні показали, що кредитні спілки поступово знаходять своє місце на фінансовому ринку (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка розвитку кредитних спілок — членів Національної асоціації кредитних спілок України

Дата	Кількість кредитних спілок	Кількість членів, чол.	Активи, тис.грн.
1.01.1996 р.	47	14 840	1 035,48
1.01.1997 р.	52	18 140	2 265,94
1.01.1998 р.	67	28 230	4 378,17
1.01.1999 р.	68	31 370	8 132,84

На 1.07.1999 р. 113 українських кредитних спілок, що надали інформацію НАКСУ про свою діяльність об'єднували 49778 членів, мали 7965183 грн. активів та 11138 позик, наданих своїм членам.

Сьогодні членами НАКСУ є 82 кредитні спілки: 39 спілок — із західного регіону, 19 — із східного, 17 — з центрального, 6 — з південного, 1 — з північного. З представлених в НАКСУ кредитних спілок 65% знаходяться в обласних та великих промислових центрах, 35% — в районних центрах. В західному та південному регіонах близько 65% спілок діють в районних центрах. У північному, центральному та східному регіонах спостерігається протилежна тенденція: майже 90% спілок діють у великих містах і лише близько 10% — в районних центрах. Серед членів НАКСУ немає жодної сільської кредитної спілки. Тому, на думку автора, необхідно відродити кредитні кооперативи і серед сільських жителів, які потребують фінансових послуг, особливо кредитних.

Література: 1. Долан Е. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика: Пер. с англ. В. Лукашевича и др.; Под общ. ред. В. Лукашевича, М. Ярцева. — СПб., 1994. — С. 152. 2. Гончаренко В.В. Кредитні спілки як фінансові кооперативи: міжнародний досвід та українська практика. — К.: Наук. думка, 1997. — 240 с. 3. Гончаренко В.В. Кредитна кооперація. Форми економічної самопомогі сільського і міського населення у світі та в Україні (теорія, методологія, практика). — К.: Глобус, 1998. — 332 с.

**К ВОПРОСУ
О СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ
ИНФОРМАЦИОННОЙ БАЗЫ
СИСТЕМЫ КОРПОРАТИВНОГО
УПРАВЛЕНИЯ**

УДК 338.242+657:681.3

Еськов А.Л.

Канурная З.Ф.

В условиях перехода к рыночной экономике, когда динамика внешней среды, ее крайняя нестабильность оказывают существенное влияние на процесс принятия управленческих решений, особую значимость приобретает проблема создания эффективной информационной базы системы корпоративного менеджмента.

Важнейшим требованием на сегодня является обеспечение гибкости системы, рациональности организации информационных потоков, формирование информации в режиме реального времени с тем, чтобы постоянно отслеживать и поддерживать равновесие между оборотом, затратами и доходами, обеспечивать бездефицитный бюджет предприятия и самофинансирование его развития.

Практическая реализация такой глобальной целевой установки, в свою очередь, обуславливает необходимость решения ряда не менее сложных локальных задач: реорганизации бухгалтерской службы предприятия в соответствии с требованиями современного менеджмента; разработки и внедрения более совершенных учетных технологий и методов анализа с целью создания "прозрачной" системы учета и контроля затрат на производство, их диагностики, планирования и нормирования. При этом важно обеспечить полную сопоставимость плановой, учетной и аналитической информации о материальных и финансовых потоках и затратах, запасах сырья и материалов в разрезе технологических процессов, видов продукции и заказов, принятых к исполнению.

Решение названных выше задач объективно требует создания эффективных автоматизированных средств работы с объектами учета, обеспечивающих накопление и анализ базы данных, необходимых для оперативного и стратегического управления производством. Особую значимость в данном случае имеет решение указанной задачи для крупных многопрофильных производств, к числу которых относится акционерное общество "Ново-Краматорский машиностроительный завод" (АО "НКМЗ").

Опыт АО "НКМЗ" по реформированию внутрифирменной оргструктуры и системы управления, внедрению определенных новаций в экономической механизм хозяйствования, обеспечивающих устойчивую и прибыльную работу предприятия, его конкурентоспособность достаточно широко освещался в специальной научной литературе и периодической печати [1; 2]. В данной статье авторы анализируют концептуальные положения и некоторые практиче-